

Удовика Л. Г.
*д.ю.н., професор,
завідувач кафедри історії і теорії
держави та права,
Запорізький національний
університет*

Гуля Д.
*здобувач вищої освіти
юридичного факультету,
Запорізький національний
університет*

ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ НА УКРАЇНСЬКЕ ПРАВО

Інтеграція до європейського співтовариства є стратегічним курсом України, який відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами, перспективи економічного, політичного, соціального прогресу. 23 червня 2022 року Європейська рада ухвалила рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Це історичне рішення відкриває перед Україною широкі можливості та, водночас, покладає на українську владу й українське суспільство додаткові зобов'язання щодо виконання вимог з адаптації законодавства України до права Європейського Союзу та здійснення докорінних правових, політичних, соціально-економічних, та інституційних реформ, спрямованих на розбудову розвинутої і сталої демократії та ринкової економіки.

Процес євроінтеграції для її членів є відносно тривалим і складним. Чи не найголовнішою частиною цього процесу є прийняття спільних цінностей життя, права, економіки, якими Європа живе вже багато років. Для українського суспільства важливо зрозуміти, що інтеграційний процес ускладнюється не лише політичними, економічними, а й ментальними чинниками. Європейська спільнота не хоче бачити в своєму союзі тих, хто не поділяє їхніх цінностей, насамперед, правових, адже високий рівень правосвідомості індивідів та уособлення себе як відповідального громадянина є наріжним каменем демократичної теорії та практики.

Українські вчені звертають увагу на те, що європейський зразок розвитку спрямований на побудову світу справедливості, заснованого на принципі цінності людської гідності. «Бурхливий та незрозумілий розвиток Європи, її поліетнічність сприяли того що європейські цінності сформувалися немов продукт кількох великих релігійних і філософських традицій. Жорстокі війни та катаклізми викристалізувались гуманістичний підхід до людини, людського існування й здоров'я» [1]. Саме тому розвиток європейського співтовариства спрямований на створення належних умови для гідного життя людини, розкриття її потенціалу. Цінності ЄС закріплені у низці правових актів, серед них зокрема в Гельсінському заключному акті з безпеки та

співробітництва в Європі 1975 року, Паризька хартія для нової Європи 1990 року, у низці документів щодо захисту прав людини, серед них Загальна декларація прав людини ООН 1948 року і Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Рубіжним актом у закріпленні європейських цінностей у національному праві стала Угода про асоціацію України та ЄС. Так, у Преамбулі Угоди наголошується, що Україна та ЄС : «ВІДДАНІ тісним і тривалим відносинам, які ґрунтуються на спільних цінностях, а саме: на повазі до демократичних принципів, верховенства права, доброго врядування, прав людини і основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки, які сприяють участі України в Європейських політиках». Стаття 2 Угоди визначає правові акти, у яких також закріплені європейські цінності : «Повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, в Гельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року та Паризькій хартії для нової Європи 1990 року, а також в інших відповідних документах щодо захисту прав людини, серед них Загальна декларація прав людини ООН 1948 року і Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди...» [2].

Зазначені вище цінності є важливими і для українського народу, який упродовж останнього десятиліття виборює та відстоює європейські цінності в Україні Підтвердженням зазначеного є по-перше, сталість розвитку України в євроінтеграційному напрямку; по-друге, і «надалі надається перевага надбаням і позитивним тенденціям у Києво-Брюсельських відносинах. Зокрема, в питаннях оновлення нормативно-правової бази партнерства та Угоди про асоціацію, збереження політико-дипломатичної однаковості та економічної підтримки у протистоянні російській агресії, про що зазначено в підсумках самітів Україна – ЄС. Якщо казати про швидкість виконання Україною завдань, щодо євроінтеграції то з кожним роком Україна робить все більше для скорішого вступу в ЄС. У Звіті про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2021 рік вказується, що станом на 20 січня 2022 р. прогрес виконання Угоди про асоціацію становить 42% зі 100% від запланованого обсягу реалізації завдань за 2021 р., зокрема стосовно питань авторського права і суміжних прав, зокрема в частині посилення відповідальності за порушення від-повідних прав, Урядом внесена до Верховної Ради України декілька проєктів закону України». Одним з таких є проєкт «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав» (за реєстр. No 5643 від 09.06.2021 р.). [3].

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, стало очевидним, що так звані «європейські цінності» є цінностями

українськими. Події після 24 лютого стали випробуванням для основ ЄС та їх цінностей. Саме тому європейська спільнота висловлює і демонструє підтримку і допомогу Україні в протистоянні російській агресії. Попри певні суперечності й труднощі в межах самого ЄС, спільним є розуміння тих загроз, які несе російська агресія не лише для України, а й для всього цивілізованого демократичного суспільства, яке ґрунтується на принципі верховенства права.

Слід зауважити, що подальший євроінтеграційний поступ України, поряд із відновленням територіальної цілісності й суверенітету, пов'язаний із низкою важливих реформ. Як слушно наголошує Л.Г. Удовика: «Набуття Україною статусу країни кандидата на вступ до ЄС вимагає не лише проголошення відданості європейським правовим цінностям, а й реальних кроків у їх дотриманні й реалізації, насамперед, проведенні низки реформ та адаптації українського законодавства до європейських критеріїв. До основних вимог, які ЄС поставив перед Україною на шляху до європейської інтеграції віднесено: 1) посилення боротьби з корупцією; 2) проведення реформи Конституційного Суду України; 3) продовження судової реформи в Україні; 4) антиолігархічний закон; 5) здійснення боротьби з відмиванням 4 коштів; 6) «Закон про медіа»; 7) зміна законодавства про національні меншини [4]

Висновки. Європейські цінності - це важливий здобуток, який здатний слугувати надійним підґрунтям європейської єдності та розвитку. Орієнтація на європейські цінності й стандарти у поєднанні з високим рівнем національної самосвідомості сприятиме цивілізаційному поступу Української держави, формує передумови для поступового її входження до європейського політико-правового простору. Лише завдяки спільним зусиллям України та ЄС уможливується поступальний стійкий розвиток, тісні економічні, політичні, соціальні, культурні зв'язки, досягнення надійної колективної міжнародної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія та практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні М.О. Багмет, В.М. Ємельянов. II том. URL: <https://buklib.net/books/35867/>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
3. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (за 2021 рік). <https://eu-ua.kmu.gov.ua/zvity-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu>
4. Удовика Л.Г. Правова система України крізь призму Європейських правових цінностей. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науковопрактичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 380-382. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A2%D0%95%D0%97%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A2%D0%95%D0%97%20(1).pdf)